

НАУКОВІ ОСНОВИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Височинська Лілія Миколаївна

Студентка спеціальності «Облік і оподаткування»

*Науковий керівник: Буслаєва Г.В., старший викладач кафедри
бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту*

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна)

Однією з важливих передумов діяльності підприємства є процес постачання, що тісно пов'язаний з розрахунковими операціями, які можуть призводити до утворення зобов'язань. Через різницю у часі між моментами постачання та сплати за рахунками у підприємства виникає поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги. Від стану кредиторської заборгованості підприємства залежить його фінансова стійкість, незалежність та платоспроможність.

Тема обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками розглядалась провідними вітчизняними науковцями, серед яких: Бутинець Ф.Ф., Глумаченко А.І., Городянська Л.В., Кладієв В.С., Садовська І.Б., Сурніна К.В., Ткаченко Н.М. та інші. Проте ряд питань досі залишаються недостатньо вивченими, що зумовлює актуальність даної теми.

Авторами підіймаються проблеми розуміння сутності кредиторської заборгованості та ототожнення її з поняттям «зобов'язання», недосконалості нормативного законодавства, що регулює облік зобов'язань, відсутність в ньому єдиного критерію, для класифікації та оцінки зобов'язань з метою подальшого правильного відображення в обліку, піднімаються проблеми щодо обліку умовних зобов'язань та відображення в обліку ризиків зобов'язань.

Так, Садовська І.Б. в своїх працях приділяє значну увагу аналізу поняття «зобов'язання», та наголошує на необхідності розгляду цієї категорії як з економічної точки зору, так і з юридичної [1]. Кладієв В.С. також наголошує, що зміст поняття «зобов'язання» ширше ніж покладено в основу співзвучної бухгалтерської категорії [2].

Сурніна К.В. зазначає, що в бухгалтерському обліку зобов'язання характеризуються як оформлені договором цивільно-правові відносини, в силу яких одна сторона зобов'язана здійснити на користь іншої сторони певні дії або утриматись від певних дій, та як сума коштів, яка повинна бути сплачена на певну дату в майбутньому, або існуючі (завдяки минулим операціям чи подіям) зобов'язання підприємства щодо передачі певних активів чи надання послуг іншому підприємству у майбутньому. Зобов'язання існує тільки тоді, коли йому відповідає нормативно-правовий документ [3].

На думку Городянської Л.В., зобов'язання - дещо ширша економічна категорія, ніж кредиторська заборгованість [4].

В дискусії про визначення терміну «розрахунки» виділяють три основні позиції. Відповідно до першої з них, розрахунки – це система взаємовідносин. Прихильники другої позиції вважають ці

розрахунки безпосередньо взаємовідносинами (без використання слова «система»). Третя група вчених лише пояснює економічну сутність розрахунків, не наводячи пояснення щодо їх визначення.

Невід'ємною складовою процесу придбання та договірних відносин є його суб'єкти, зокрема постачальники та підрядники.

Більшість авторів дотримуються думки, що постачальники – це підприємства (установи, організації), які здійснюють постачання товарно-матеріальних цінностей, продукції. Ткаченко Н.М., зазначає, що постачальники – це юридичні або фізичні особи, які здійснюють постачання товарно-матеріальних цінностей (сировини, матеріалів, палива, запасних частин, МШП), що надають послуги (подачу електроенергії, газу, води, тощо), виконують роботи (поточний і капітальний ремонт основних засобів тощо) [5]. Крім того, В.С. Сухарський вважає, що постачальник виступає виробником продукції [6], а В.П. Пантелеев та О.С. Сніжко зазначають, що постачальник може виступати як її виробником, так і лише брати участь в обігу продукції [7].

Розкриваючи поняття «підрядник», більшість дослідників вважає, що підрядник – це підприємство (установа, організація або особа), яка виконує будівельно-монтажні роботи для замовника за договором підряду. Крім того, існує більш широке визначення: «підрядник» – це будівельно-монтажна організація, яка виступає учасником будівництва, основною діяльністю якої є виконання і передача замовнику передбачених контрактом будівельних і монтажних робіт (спорудження будівель і споруд, здійснення їх реконструкції та капітального ремонту), виконаних на свій ризик і за обумовлену ціну в установлені строки [8].

Порядок та форми розрахунків між постачальниками та покупцем визначаються в господарських договорах. На думку Бутинця Ф.Ф., договір - це найбільш поширена і важлива підстава виникнення зобов'язань, основна форма реалізації товарно-грошових відносин у ринковій економіці. Обов'язковою умовою укладання договорів має бути максимально точне відображення зобов'язань обох сторін [9].

Правильна організація і побудова обліку грошових розрахунків між підприємствами мають велике значення, оскільки забезпечують швидке завершення кругообігу оборотних коштів (коштів обігу), перехід їх з товарної форми в грошову, створюють необхідні умови для безперебійної оплати придбаних товарно-матеріальних цінностей.

На думку Гнатишина Л.Б., організація обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками повинна забезпечити: своєчасну

перевірку розрахунків з постачальниками та підрядниками; попередження прострочки кредиторської заборгованості [10].

Рак О.В. для деталізації інформації в обліку про заборгованість, термін сплати якої ще не настав, та простроченої запропонував використовувати наступні аналітичні рахунки: 631.1 «Заборгованість перед вітчизняними постачальниками, термін сплати якої ще не настав» і 631.2 «Прострочена заборгованість перед вітчизняними постачальниками», аналогічно 632.1 «Заборгованість перед іноземними постачальниками, термін сплати якої ще не настав» і 632.2 «Прострочена заборгованість перед іноземними постачальниками». Така аналітика забезпечить можливість отримання необхідних даних для оперативного обліку та контролю поточних зобов'язань і сприятиме зміцненню договірної та розрахункової дисципліни підприємства [11].

Для підвищення контролю та правильного управління зобов'язаннями підприємства Владико О.С. пропонує скласти аналітичну таблицю кредиторської заборгованості перед постачальниками та підрядниками. Основою даної таблиці повинні бути терміни і виконання умов погашення [12].

З метою усунення фактів виникнення простроченої кредиторської заборгованості за товари (роботи, послуги) та ефективного контролю за своєчасним погашенням заборгованості підприємства перед постачальниками (підрядниками), науковцями пропонується впровадити в документообіг облікової системи аналітичного документа, а саме, «Відомості розрахунків з постачальниками (підрядниками)». Форма запропонованої відомості будуватиметься таким чином, щоб відобразити всі операції, які були здійснені підприємством з конкретним постачальником (підрядником) протягом року (отримання товарно-матеріальних цінностей (послуг) за конкретною поставкою; отримання передплати за конкретну поставку; оплата заборгованості за раніше отриману поставку, ін.). Ведення цієї відомості дасть змогу спеціалісту, що відповідає за правильність та своєчасність розрахунків з постачальниками та підрядниками, щодня правильно планувати платіжний баланс і здійснювати своєчасне погашення кредиторської заборгованості [13].

Для удосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками потрібно удосконалити не тільки теоретичні розробки в системі обліку поточних зобов'язань, а й практичні впровадження на підприємствах України.

Література:

1. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник / І.Б. Садовська, Т.В. Божидарнік, Е.Є. Нагірська. – К.: ЦУЛ, 2013. – 688 с.
2. Кладієв В.С. Облік зобов'язань: методологічний аспект / В.С. Кладієв // Наукові праці. — Кіровоград, 2004. — Вип. 5, ч. 2. — С. 163–169.
3. Сурніна К.С. Зобов'язання і кредиторська заборгованість: проблеми термінології та класифікації: зб. наук. праць / Дніпропетровський нац. університет. – Дніпропетровськ, 2000. – С. 56-58.
4. Городянська Л.В. Особливості організації обліку кредиторської заборгованості на підприємстві / Л.В. Городянська // Бухгалтерський облік і аудит. - 2007. - № 6. - С. 9-16.
5. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність / Н.М. Ткаченко. - К.: А.С.К., 2013. - 982 с.
6. Сухарський В.С. Економічний словник-довідник / В.С. Сухарський. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 328 с.
7. Пантелеєв В.П. Словник бухгалтера та аудитора: словник / В.П. Пантелеєв, О.С. Сніжко. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2009. – 239 с.
8. Кулинич М.Б. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник для студентів усіх форм навчання напряму підготовки 6.030.509 «Облік і аудит» / М.Б. Кулинич, А.Т. Сафарова. – Луцьк: Вежа-Друк, 2014. – 372 с.
9. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів; під заг. ред. Ф.Ф. Бутинця. - 8-ме вид., доп. і перероб. - Житомир: ПП «Рута», 2009. - 912 с.
10. Гнатишин Л.Б. Організація обліку: Навчальний посібник / Л.Б. Гнатишин, О.С. Прокопишин. - Львів: Магнолія, 2014. - 432 с.
11. Рак О.В. Шляхи оптимізації аналітичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками / О.В. Рак. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/konferu5/23.pdf>
12. Владико О.Є. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками / О.Є. Владико. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12.1/159.pdf>
13. Распопова Ю.О. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості / Ю.О. Распопова, О.М. Комарова. - [Електронний

ресурс].

—

Режим

доступу:

http://www.kpi.kharkov.ua/archive/2010/56/1_09.pdf